

Hind mk. 25.

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI.

V AASTAKÄIK.

Linoollõige.

E. Kana.

TARTUS

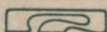
VEEBRUAR MCMXXIII

№ 5.

Käesoleva numbriga on kaasas: J. Tõnisson — „Alkoholivabast kultuurist“.

Sisu.

Teenimata süüdistuste tagasitõrjeks. Toimetus . . .	lhk. 65
In Tyrannos. A. M. Tallgren	66
Inimkonna-usk. A. Anni	68
Mõttevilksatusi. K. E. P. H.	71
Suggestioon maalikunstis	72
Poemid armastusest ja elust. Rabindranath Tagore	74
Spordi kaitseks. Dr. J. Vilms	75
Walter Rathenau.	76
Toimetusele tulnud kiri	78
Kitked-katked	78
Noorsooliikumise suuropäevad.	78
Kroonika	79
Kirjavastused	kaanel
Lisa:	
Alkoholivabast kultuurist. J. Tõnisson.	
Pildid:	
Walter Rathenau	77
Linoollõiked. E. Kana	kaanel ja lhk. 70, 73

UUDISMAA

NOORSOO AJAKIRI.

№ 5.

V. AASTAKÄIK.

1922/23.

Teenimata süüdistuste tagasitõrjeks.

On pant ringi käima viimasel ajal rida süüdistusi „Uudismaa“ ja ta toimetuse vastu, küll ajakirjanduses ja koosolekuil, küll erateel. Et ei oleks tarvet toimetust süüdistada „uhke käevibutamisega“ neist möödaminekus ning et edespidi nende kordumist ära hoida, vähemalt vähendada, katsume enda seisukohta mõnes vaieldavas küsimuses väljendada.

Pahemalt poolt on meid alati teenimatult süüdistet „kodanluse tallalakkumises“ ning jätkatakse seda järjekindlalt. „Noor töölise“ ringkonnad näeksid muidugi häämeelega „Uudismaa“ mitteolemasolu ja panevad selleks siis ka kõik rattad käima, sest eks ole siis kergem koolinoorsoole endi kitsarindse parteipropagandaga ligi pääseda. Selleks organiseeritigi kümnehääliline opositsioon „Uud-le“ Viljandi kongressil, selleks tehti sõnu E. K. K. asem. kogu VII koosolekul ja selleks tullakse muidugi ka E. K. K. V kongressile.

Sama teenimatult oleme parempoolsete poolt süüdistet kommunismi propageerimises, sest nähtavasti on me naiivsele kodanlusele iga väiksemgi protest kaasaja poliitilise vägivalla, majanduslise eksploatatsiooni ja üldse aatevaese tõusikluse pillkaaritamise vastu „kommunism“.

Õnneks näitavad mõlempoolsed süüdistused vastamisi endi ekslikkust ja meie võime ainult kinnitada endi rippumattust kõigi parteide väiklastest intriigidest ning austust iga iseseisva ideelise ilmavaate vastu.

Kehakultuuri harrastajaid on vihastand mõned viimastes numbrites leiduvad

märkused liialduste vastu spordis. Sellest on välja loet „Uud.“ vihavaen kogu kehalise areuemise ja igasuguse spordi vastu, seejuures unustes, et „Uud.“ on võimalust mööda püüdnud ikka sporti positiivsest küljest käsitada. On mitmelt sellekohaselt isikult kaastööd palut ja avaldet, tood suuremate võistluste tagajärjed ja paremate meistrite pildidki. Kuid meie sõnavabaduse põhimõte ei luba aga ka vastaspoolel keelata väljendada oma arvamisi, Ja kes saaks salata, et meie spordis, ta praegusel kujul, leidub puudusi, mille vastane opositsioon küllaltki põhjendat. Mis puutub kuulsasse „metsikusse“, siis lubatagu, et kõik süüdistused toimetuse võhikuse suhtes spordi küsimusis, ja armsad nõuanded ning õpetused selle puhul tagasi adresseerime neile, kes ei oska vähet teha sõnade „metsikuse“ ja „metsikluse“ vahel, vaid „ägeda rebimise“ end minestuseni jooksevad. Meie seisukoht spordi suhtes on avaldet eelmises n-ris ja peegeldub osalt ka käesoleva vihu Dr. Vilmsi artiklis.

Kolmas suurem etteheide tuleb „noorpoetide“ ringkonnist, kes „Uud-le“ ilukirjanduslise materjaali vähesust ette heidavad. Ka siin liialdetakse. „Uud.“ kasvas välja alguses käsikirjalisist õppurajakirjust, mille sisu moodustus pääasjalikult ainult ilukirjanduslisest katseist, mispärast need ka „Uud.“ esimestes numbrites domineerisid, seda enam, et tookord „kulmineerisid“ mitmed paremad kirjanduslised noored (A. Kauts, K. Kesa, J. Ritsesson j. t.). Ajajooksul osutusid need katsed siiski ainult katseiks ega pakkund seda, mida oodetakse

In tyrannos¹⁾.

tavalisti ilukirjandusest — esteetilisi elamusi, naudinguid. Nende avaldamisel oleks olnud ainult kaks motiivi: autorite ergutamine ja me loova noorsoo võimete ning meeleolude peegeldamine. Kuna vahepääl rida käsitsi mitmustet aegkirju needki ülesanded suurel määral endi pääle võtsid, „Uud.“ ruum aga järjest „kokku kuivas“ ja toimetusele saadet käsikirjad järjest nõrgemaks jäid, kuna üldse tuntavalt langesid kirjanduslised harrastused me noorsoos, seisib toimetuse küsimuse ees, kas jätkata võrdlemisi väheväärtuslise materjaali avaldamist ja sellega osalt koguni kahjustamist noorte maitsele ja enesehindamisele, või leppida ilukirjanduslise osa vähenemisega, kuna küpsemat materjaali palju loota polnud. Pääle rohkete kaalumiste ja nõupidamiste mõne vanema üldtunnustet kirjanikuga ja õppurühingute edustajatega valib toimetuse täie teadvusega viimase tee. Selles ei tarvitse näha mingit vaenu me loovate noorte vastu, mingit alahindamist, vaid enam küll nende õieti mõistmist. Kui nüüd kuuldavasti mõnel pool valmimas katsed uue ilukirjandusliku noorsoo aegkirja väljandamiseks, siis ei näe meie selles mingit hädaohtu „Uud-le“, nagu mõnel pool arvatakse, vaid võime seda koguni tervitada, muidugi niipalju kui seda lubab meie eeltood põhimõte. Oma lugejaskonna esteetilisi nõudeid tahab „Uud.“ edaspidi enam rahuldada kas vanema põlve küpsema kaastöö või kohaste näidete tõlkimise kaudu seejuures muidugi silmast laskmata ka noorte paremaid katseid.

Mis puutub teat ringkonna poolt isiklisi kallaletungimisi „Uud.“ tegevtoimetajale (E. K. K. asem. kogu VII koosoleku kirjeldus „Päeval.“ ja protest „Tulevikus“), siis on A. Juhanson ise nad juba avalikult tagasi tõrjund ega maksa meil nende juures pikemalt peatada.

Sellega ei taha meie veel kedagi uskumapanna, et „Uud.“ täiesti ideaalne, kõigist vägdest vaba oleks (oleme neist isegi teadlikud), kuid need puudused on sarnased, millest ei vabaneta tühipaljaste etteheidetega, vaid jõukohase kaasaaitamisega. Selleks tundku igaüks ennast kohustet olevat!

„Uudismaa“ toimetuse.

In tyrannos — see oli deviisina Helsingi vabameelse üliõpilasseltsi „Keskusteluseura“ lipus igatahes tookord kui ma olin noor. Kui ma mäletan uhket punast lippu kollaste tähtedega ja seda nooruse vägeva tahtmist mis meid selle juures täitis, voolab veri veel nüüd rutemini soonis. In tyrannos — nii laulis noor veri, ega meil vist olnud midagi mis oleks nii pannud meele liikuma ja silmad elujõust läikima kui sõna vabadus ja selle agresiivne vastand: in tyrannos! Terve nooruse mõiste tsentraliseerub minule tõesti selle aate ümber. Ja minule paistab, et just sellelaadist noortsugu on praegu vaja.

Kas on vanad jumalad surnud? Ei või olla.

Kui väga „reaalne“ asi on igatahes see aade mis on noorsoo oma. Mis ei ole „in tyrannos“ ärateind! Kui palju ahelaid purustas Prantsuse suur revolutsioon, mida nüüd tihti armastetakse kuriteoks ja hullumeeluseks pidada. Kui noor ja sütitav oli Euroopa „hull aasta“ 1848, mis küll lõppes verevooludesse ja maeti maha, aga mis siiski puhastas õhkkonna ja hävitas 30. aastase reaktsiooni tõelise põhja, inimeste vabadusevaenulise meeleolu. Jälle julges nooruse ideaal taotlemisväärisena esineda ja vallutada maailma.

In tyrannos nõuab tihti noorsoo elu kunni surmani. Aga on ju kerge, või vähemalt loomulik ja lihtne asi võidelda ja surra vabaduse eest. Vabaduse tung kunni surmani valdab erakorraliselt isegi terve rahva, noored ja vanad, ja südame-tunnistusega egoistid-shakaalid vaikivad sarnasel silmapilgul, suurusest läbitungit. Ilmasõja algaastail sai selletaolisi nähtusi näha, vast kõige selgemini siis kui Serbia sõjavägi löödi maha ja rahvas põgenes maast Albaania mägestikku ja Adria merele. Paistis nagu terve rahvas oleks olnud hukka mõistet; lootused heitnud naised moodustasid langend meeste asemelle surma-

1) Tyrannide vastu!

rügemendid, surres tuhandete kaupa pro aris et focis. See oli nagu Kartago, selles oli midagi antiikse õudset, Pelopidast või vabariigi Rooma voorust, igatahes vaadates kaugelt, maade ja merede tagant. Inimesed kasvasid, tõusid, suurenesid, sest nad võitlesid säärase eest mis neist väljaspool, isamaa, aate, või mitte-subjektiivse viha eest. Nende võitlusest elimineerib järeltulijate põlv kindlasti kõige selles ehk peituva väikse ja kõrvalise, leiab selles, nii kaua kui rahvas elab, jõudu positiivselt tööd teha, sest oma rahva suuruse nägemine ja tundmine tõmbab ja teeb soojaks.

Aga praegusel silmapilgul ei ole neid kes tõstaksid elu eest vabaduse sõjakutse. Aeg on „reaalne“, ja türannide olemasolu ei tunnista ega näe see mitte. Aga kui õhkkonna määravad omakasupüüdjad, madalate instinktidega iseloomud, kahe sõnaga: isiklikud huvid — olgu nende kaitsjate etikettideks Vene kommunistid, Prantsuse shovinistid, Saksa ärimehed või meie omad prassijad, blagöörid ja egoistid — siis peab noorsugu selle sõjahüüde tõstma. Muidu sumbume soosse ja upume valedesse. Siin on nii kitsas elada. Alati on kõige taga „Mina ise“, vanemate inimeste juures minu nauding, minu kasu, minu erakond, nooremate juures minu organisatsioon või minu käremeelsus, minu valestiarusaad ja vaenut isik. Ja siis sidemeks ja koospidajaks aate ja töö asemel sisuta koor, kombed mis katvad elutsemist, organisatsioonid millede pääülesandeks jookimigud. Varsti ei ulata kellegi pää selle valitseva õhkkonna läbi Jumala vaba taeva poole. Igaüks või suur enamik läheb keskvoolu allapoole, kus kerge on olla, katsumata mehena voolu suunda määrata. Kellel voorusi on, temal on ka paremal juhtumisel need passiivsed. Mitme inimese väärtus on ainult selles, et nad on ülevalpidamises korrektilid, kuid ainuke väärtuse andja on sisemine tahe.

In tyrannos ei ole negatiivne, allarbev loosung. Noorsugu igatseb suurust näha, ja suuruse vastu ei kaja kunagi see sõjahüüd. Aga tuimust, halbtust — neid ei luba nooruse „in tyrannos.“ See tahab

purustada just need ahelad mis seovad meeled, mitte ainult need mis seovad käed. Selle uhke sõjalaul ei nõua tuima õigust oma enese madalate halude rahuldamiseks, vaid silmakirjalsuse paljastamiseks, omakasupüüete ja tooruse hävitamiseks ja võimatuks tegemiseks. See sisaldab inimese ja noore igatsust taotleda midagi väljastpoolt endid. See on käte sirutamist päikese poole ja Ikarose lendu sinises õhus kõrgemale ja kõrgemale.

In tyrannos, see tore lause tähendab trotsi ja püstipäaga kõndimist, aga see ei ole ainult välimine šest. See eeldab puhast südant ja oma enese kõrvaldamist, silmi mis julgevad vaadata igale läikivalt näkku ja lubavad teistele näha sinu sihtide motiivide juures südame sisima põhjani. Ainult sarnase aususe ees vabisevad türannid ja kardavad maratöörid, see on tuli ja raud mis hävitab kurjad kiibijad ja lükkab kaupleja-iseloomud pinnalt põhja. Mispärast julgevad säärased nüüd õhkkonda juhatada ja sadulas istuda? Sest et ei ole süüdistajaid keda nad kardavad ja õigeiks tunnevad. Igal pool sama väiklus ja oma enese teostamine. Ärge teie ahvige järele meid vanu meie rühmadega, kõikvõimsate organisatsioonidega, kelle sees ja kelle liikmetele kõik on lubat seepärast, et nad selle liikmeks on, meie erakondadega, kellel selle kõik on taktikat; ärge austage, nagu meie, inimesi kellel on raha ja võimu kui temal muud ei oleks. Otsige igalpool meest ja inimest ja tööd. Ärge heitke alla massile, kust ta ka tuleb, ja kommete mis inetud, olgugi traditsionaalsed, säilitage mõistus tervena ja süda soojana. Ärge sirutage vormi järele vaid sisu, ja olge julged kui Teid ka on vähe ehk kui oleksite päris üksinda ja teate, et Teil on õigus. Kes siis ei julge, temast ei saa reformaatorit, ega türannid vabise vaid muigavad, kindlana, et sellest poisist midagi karta pole, ta saab niisuguseks kui meie ja sammub hää hooga juba praegu sinna poole.

Võidu saamiseks võitluses türannide vastu on ainuke aga ka kindel abinõu tahtmise avalikkus, s. o. süda. Et seda mitte surmata lasta vaid elavana hoida, selleks

on vaja teadmisi muretseda ja häd, andvat kirjandust lugeda. Maailm ei ole alati ja igalpool seesugune kui praegu on moodne. Väikestes oludes paistab kergelt, et teisiti ei saa ollagi kui see on, ja tahtmise pingutus alistub kahtlemisele ja kõige tühjaks tunnistamisele. Aga siis peab süda tulema appi ja see peab rikas olema. Muidu ei luua siin kunagi midagi uut ega suurt, ja noore rahva surmasaatus on kindel, kui ükskord tungivad kallale aadete innustet võõrad kuskilt väljaspoolt. Vaimline seisang, oskamattus ennast karastada, taht-mattus aktiivselt teostada midagi paremat kui valitsemas on — see tähendab loogika-kindlalt ka välise vabaduse äramüümist. Seepärast: elu nimel in tyrannos! Isikli-kud ja kildkonna huvid ja nende alatine silmaspidamine — kui Teie seda ilmavaadet mille toode nad on, ei purusta, purustavad nad ükskord Teid, selle rahva ja selle vabariigi.

See mis siin öeld, puudutab igat noort, kes tahab oma rahvast suureks ja tugevaks teha. Rahva jõu määravad vägevad isikud, mitte suur rahva arv.

A. ANNI.

Inimkonna-usk.

Kuna meie ajalehed (isegi „ülikoolilinna ainuke häälekandja!“) vaevaks pole võtnud oma publikut tutvustada allpoolesitetuga, arvan, et vähemalt „Uudismaa“ ümber koondund „eluvõõras“ noorsugu veel täielikult huvi pole kaotanud ka nende küsimuste vastu, mis kauge-malle ulatavad tänapäeva kongressidest, partei-listest näaklemistest ja muist nii „elulistest“ asjadest.

See, mida siin kavatsen jaolt kasutada, suuremalt jaolt aga otse refereerida, on nimelt hiljutine prof. Mutschmanni ettekanne Akadeemilises Filosoofia Seltsis ja sellele järgnevad läbirääkimised.

Ettekande nimeks oli „Die religiösen Gefühle auf physiolog. Grundlage“, kuid pikemalt käsitleti neist füsioloogilisi usu aluseist ainult üht, nimelt hirmu elu mõttetuse eest ja sellest sugenevat usku inimsoo tuleviku suurusse Inglise uuemas kirjanduses.

Inglismaa oli see kes andis rahvaile Darvini õpetuse, õpetuse mis enam kui miski muu on aidand hävitada usku hauatagusesse ellu säälpoolses, teises maailmas, mis on toond alla inimese tema erandlikust seisukorrast „ainuhingelisena“ ja teind ta sugulaseks teistele maakeral elutsejaile olevustele. Kuid sellega on ta teind korraga inimese elu ka õudsel-tühjaks, riisund ta endised ilusad antropotsent-rilised illusioonid, jätnud ta üksinda pisukesele planeedikesele, „Maakera hallitusena“, paratamatu surma saagina.

On loomulik, et sellega ei taha leppida inimigatsused. Ja siingi on vahest just jälle Inglismaa kõige enam tunnud ja mõtlend, enim väljapääsu teed otsind. Inglise suur luuletaja Alfred Tennyson (1800—1882) oli, kes meeleheidust aetuna, kuhu viind teda teaduse (darvinistliku) külmus, ainult usus nägi pääs-mist. Teadus räägib ainult minevikust ja ole-vikust: kes aga vastab küsimusi mis tuksev inimsüda tuleviku kohta tunneb? Teadus näitab: nii palju olendite liikisid on maakeralt hävind — kuis võib ta vastutada, et jääb püsima inimsugu? Kuid nii on usut Jumala armastus inimese vastu — pettus? Inimene oleks õnnelikum mõttetu elajana?

Kuid lepitust teaduse ja inimigatsuse vahel pole püüdnudki Tennyson, kes nõrk mõtleja.

Palju teadlikumalt omis teostes püüdnud küsimust lahendada on kaks tähtsamat uueaja Inglise kirjanikku Herbert Wells (s. 1866) ja George Bernhard Shaw (s. 1856).

H. Wells on ilmakuulus oma fantastiliste tuleviku ja ka seiklusromaanidega. (Nii eestigi keeles ilmud näit. „Õhusõda“, „Nägemata mees“, „Sabatähe aastal“, „Ilmade võitlus“ j. t.) Ometi pole ta tähelepandav mitte üksi sellest küljest, vaid ka suure ideekirjanikuna. Wellsi kirjanduslik haridus pole mitte suur, selle-pärast tunduvad ka tema tööd vahel esteetili-selt läbitöötamatult. Kuid seda enam on ta õppind bioloogiat ja siin püüab ta suuremate ja huvitavate sünteeside poole. „Inimsuse häda on haarand mind“ ütleb ta, kuid ta ainult ei sümptiseeri inimelu valuga vaid ta otsib ka pääseteed sellest, ta otsib valu lepitust tulevi-kus ja teaduses.

See on Wells ise kes püüab leida seda

imelist „jumalate toitu“, millest räägib ta üks teos, ja mille maitsmine teeb kõik elavad suuriks, ilusaiks ja täiuslikeks.

Kristlus oma praeguses mitteteadusepäras arengujärgus ei paku talle palju. Ainult puhas vendlus, eneseohverdamise usk on, mis tal temaga ühtlane. Sellele annab ta tõestuse bioloogilise: kõik elu on kokkukuuluv, kõik oleme ühe ja sama puu oksad.

Seda ühtlase elu impulsi ülistab Wells igas elavas, see on mis lainetab meis kõigis, ikka kõrgemat püüdes, ülespoole areneda ihates.

Inime on praegune tipp, aga ta ei tohi mitte seisma jääda nüüd. Wells usub, et inimene on ajaloo kestes paremaks, kõrgemaks arenend, mitte endiselt sisemuselt metsikuks jäänd nagu mõned väidavad. Oma usu tõestuseks kirjutab ta inimajaloo, kus näitab palju me siiski inimlikumad oleme kui meie esivanemad.

Tulevikult ei looda Wells mingit uut tüüpi, üliinimest. Ei, ainult arendada tuleb praegust tüüpi, kasvatuse ja propaganda läbi vaja saada kogu inimkond nagu üheks kehaks, ühtlaseks ja ühesihiliseks. Elu ja selle Areng — selles on Wellsi Jumal. „Looduseuring“ see on püha sõna selles uues usus. Ikka uusi salajaid jõude avada ja kasutada, see on ta siht. Inimesed ühinevad seks, et intensiivsemalt tahta — et loodust võita. Ja edasi ja kaugele küünib see tahe — kunni see Jumalolevuseks Kosmost valitseb!

Võim üle Kosmose — see on mis annab mõtte elada ja areneda üksikul, see on selle uue usu jõuandja — —

Vähe teises sihis arendab inimkonna-usku B. Shaw oma uusimais teokseis. Ka tema väljub darvinismist, kuigi ütleb seda vihkavat, sest et see hävitand religiooni, võtnud ära elu sihi, asemelle pannes ainult pimedade juhuse. „Olen evolutsionist, mitte darvinist“, ütleb ta. Üliinimest pole loota darvinismi põhjal, ainult pimedade juhuse tugevama „ülejäämise“ usuga. Areng ei ole mekaaniline, areng on loov, tal on sees tahe, elu tahab arengut, mitte üksi ümbrusest ei ripu see vaid see võib muuta ka ümbrust. Kes võitu saada tahab sel kasvavad musklid, kes mõelda tahab, sel peab kasvama

ka aju. Kindlasti tahtes võib tõusta ka üldine vitaliteet, elujõud. Shaw areng, see on sama mis Bergsonigi *l'evolution créatrice*, loov evolutsioon.

Sellepärast pole Shaw vastane ka kristlusele, nagu Wells, kuigi on sotsialist ja kuulus oma terava sarkasmiga. See igiarengu tahe, loov jõud, see on sama mis ka kristluse Püha Vaim. Seda on endas kannud kõik suured usuinimesed, kuigi nad pole osand seda välja öelda. Praeguse ametliku kristluse viga on ainult ta iganend antropomorfismis, Jumala inimdamises. See on süüdi kõiges ta rumaluses, see on teind praeguse inimese silmis selle Jumala monstrikiks, kellest vaja inime vabastada. See ainult on toond kristluses usu asemele ebausu, kõiki paremaid temast eemale tõugates.

Kuid veel halvem kui see, on puhas ateism, sest see on viljatu. Vaja on loova evolutsiooni usku. Nii siis on lõpptulemus sama mis Wellsil, kuigi tee mitte nii üksikasjalik ja praktilistehniline. Shaw ei taha kaotada praegusi elujõulisi uske, mis tegelikult näidand et nad inimeste loomu kohased. Ta nõuab ainult nende puhastust kestadest, nende sisemist uuestsündi. Eriti kunst on see mis peab andma uskudelle uue ilme ja neile muretsema mõjuva välimuse, neid propageerima. Ja just kunst on see mis uskude läbi omab oma suurima jõu. „Ükski suur kunst pole võimalik ilma religioonita.“ Mozartis ja Beethoovenis näeme selle vitalistliku kunsti paremaid edustajaid.

Kogu inimkonna ühendamine selle Arengu-usu kandjaks — selles on meie tuleviku tee. Pääsajalikult peab siin töötama noorsoo kasvatuses kõigil pool sellesihiliselt. Aga ka kogu inimpublikule vaja seda ikka jälle propageerida, selleks tarvitades eriti teaatrit ja kõiki teisi mõjumiskohti ja abinõusid.

*

Mis oleks meie seisukoht Shaw, Wellsi j. t. inimkonna-usu vastu? Prof. Mutschmann teadusmehena, kirjandusaegeoloogasena (— ja päälegi n. n. psükopatoloogilise meetodi pooldajana) püüab sellelegi kõigepäält leida füsioloogilist alust, püüab seletada, kuidas sarnased vaated

on võind tekkida, ilma nende objektiivist õigust käsitamata. Kuid tegelikule elule, eriti nooruselle pole küllalt saamise seletusest, vaid ta tahab saada ka vastust oma küsimusile, otsib liiteid oma ilmavaate kujundamisele. See on iga elava inimese püüd ja see on ka filosoofia püüd üldse. Sest filosoofia pole mitte üksi teadus vaid ka kunst, õigem mõlemate ühendus, kõigi eluvaadete ühendus.

Mingi teadus kui sarnane ei või olla usuks, usk on juba kord see kes tahab teada rohkem kui ta teab, kes hüpoteese loob ja neile annab tundeväärtusegi, neid hindab reaalsustena ja neid laseb hinnata ja koordineerida isegi kogu oma muu tegeliku elu. Siiski on inimesel loomulik püüd usu ja teaduse võima-

likult suure ühtluse järgi; juba jõuekonomia tungist aetuna nõuab ta, et see pääle-ehitus, hüpotees, eluvaadet andev usk orgaaniliselt kasvaks välja ja tugeks teaduse alusmüridelle, et see mitte poleks ehitet paljalt tundeile ja tuulele. Teadus ilma usuta on pime, külm, tundetu ja sihitu, usk ilma kokkukõlata teadusega on pimestav, meelevaldne, mõistusetu ja teetu.

Wellsi, Shaw ja väga paljude teiste pooldet evolutsionism. prätendeerib enam kui keegi muu teaduspärasusele. See on ta tugev külg. Temas on osi positivismist, pragmatismist, kristlusest, sotsialismist, monismist, vitalismist, nii Fr. Nietzschest kui ka Bergsonist.

Püüd usu ja teaduse sovelduse poole on

omane kogu uueaja mõttele, eriti aga viimasele aastakümnele, pärast suurt pettumist puhtmaterjalistlikust „teaduslikust“ filosoofiast (à la Büchner).

Iseenesest pole ka teoreetilise uuendusmeelse kristluse ja monistliku teaduse vahe mitte enam suur. Peagu vist üldiselt on hüljat kordolnud „toores, surnud“ materjalism, isegi Häckel oma uemais tõis ei kaitse seda. W. Ostwaldi kohta on materjalisti nimi sootu ebaõige, kuigi ta ei võta oma energeetilises monismis arengut nii teleoloogiliselt nagu näit. Bergson. Samuti on kuulda kaunis vastavaid vaateid ka kristluse teoloogide radikaalsemas osas (näit. Harnack). Eesti „Tallmeistri usk“ pole mitte tema oma leit. On olemas isegi monistlikke pastoreid.

Kui aga harilikult kristluse üle vaieldes ikka võetakse teda ortodoksaalsena nagu seda teevad ka Wells ja Shaw, siis on see poleemilisena võttena arusaadav ja nende seisukohalt ka õigustet.

Sest olgu mõne radikaalse kristlase vaated ka peagu kokkulangevad nendegi vaadetega, on praegu määratu poliitiline võim mõjuna masside üle siiski pääasjalikult just ortodoksaalse, dogmaatilise kiriku käes. Seda mõju tema praegusel kujul peavad evolutsionistid aga tagurlikeks ja seega kardetavaks Arengulle ja oma arengu-usule.

Nähtavasti tarvitseb Areng igal omal järgul erikujulist usku, et rahuldada ja kaasakiskuda inimhinge. Ja nähtavasti on tarvis isegi samal ajal erikihtidelle erisugust usku

igaühe nõuete ja võimete järele. Sarnastena tuleks neid mõista ja seejärgi ka õigustada, nimelt niipalju kuipalju neis siiski mõjuv on tõesti edasiviiv, kõrgema arenguastme poole sihtiv tendents, mitte aga uinutav rahulolek või koguni vaenulikum kõrgema astme vastu.

Kuid teiselt poolt ei tea me siiski ka üht arenguastet teisest „kõrgemaks“ nimetada, kui pole mingit n. ö. absoluutsemat väärtusmõistet mis meile seda näitaks. Muidu oleks ju lõpuks igasugune arengu viimane järk „parem“ kui eelmine, kui temaga ainult enam „rahul ollakse“. Nii oleks kadund iga „arengugi“ mõte. Väärtuste hindamise üldmaksvam mõõdupuu peab olema latent, ta peab leiduma elus eneses. Kristlus näeb seda määravat sihti igimaksvas Jumala tahtes, armastuse ja rahu, n. n. Jumalariigi tulekus, s. o. siis kõige päält eetilisel alal. Monism, Ostwaldi õpetuse järgi nimetab selleks arengu sihiks energia peenemise, kõigepäält oletet psüühilise energia, vaimu hulga ja kvaliteedi kasvamise, nii siis, enam üldintellektuaalsel alal. Nagu näeme, ei eita ka need väärtusmõõdupuud teineteist.

Ilmavaate ja usu küsimused pole sarnased mida võiks lahendada kunagi lõpulikult, kunagi

absoluutselt ja veel vähem kunagi lühikese aja ja kerge käeliigutusega. Neil on ainult siis mingi kultuuriline väärtus, kui nad omandatakse pika juurdlemise, kaalumise, praktiliseski elus järgiproovimise ja harjumise teel, kui nad saavad tõesti osaks inimesest endast, kui nad jõuavad ühendada ja ühtlustada kogu ta olemust kui ka juhtida tema tegelikku elu. Väljastpoolt tulevad mõjutused teadusest, kunstist jne. on tavalisti ainult ergutuseks ja kaasaitajaks selles sisemises kujunemises. Selle sihiga on tood ka käesolev kirjutus.

Kui kusagil vahest elu suurim tarvidus on ühtlase elujõudu andva ilmavaate järele, siis on see meil ja meie noorusel. Aja üldises hämmingus, otslemises, on meie seisukoht veelgi raskem, kuna meil puuduvad ka sissekasvand püstitoidvad traditsioonid nagu vanul kultuurrahvail. Meie vastolulisele, ristiriidsele hingele on vaja püsivamaid vaateväärtusi, kindlamaid ja kaugemaid veetlussihte.

Kui palju neid igakülgselt annab esitet evolutsionistlik vool, ei julge kinnitada. Kuid ta on meeldiv mitmetigi.

8. III. 23.

K E. P. H.

Mõttevilksatusi.

Motto: Milline õnnetus, kui oleksin nii tark, et ei saaks enam õppida midagi uut.

Pikk elu on hää, sisurikas — parem, täis tööd — kõige parem...

Elust saadav rahuldus on otse-proportsionaalne elu raskusile...

Ei sihiks ole see, et inimestele hangitaks kõik, mida nad tahavad, vaid see, et neid tehakse võimsateks need ise endile hankida...

Elus pole küsimust, mida võime, mida tunne või mida mõtleme, vaid mida teeme...

Püsiva edu saladus on selles, et kunagi pilgukski ei heidetaks loorbereile puhkama...

Inimeste õnn on selles, et nad kunagi ei jää rahule juba saavutatuga.

Suurim on inimeses ta igavene pürgimus ühä enamaks ja paremaks...

Jumal — on vaid teine nimi iga inimese kõrgeimale ja ilusaimale ideaalile...

Iga tõe otsimine on usku, kuid iga usk pole tõe otsimist...

Ei keegi saa teenida oma Jumalat muidu, kui tundes oma ligimesi.

Tõelisus ja idealism ei ole isekeskis vastolus, tõelisus vaid tõlpab sammu idealismist tagapool.

Motto: Inimese suurim eesõigus on — õigus mõelda.

On vaid üks vaidlematu tõde, see, et ei ole mingeid vaidlematuid tõdesid...

Kes tahab säilitada piiritumad arenemisvõimalused, see lakaku uskumast mingisse lõpulikku aatesse, sest arenemine ja täius ei sobi ühte...

Ainult see, kes on loobund kõigist muutmatuult kindlaist seisukohtist, tajub täiesti individualismi väärtust...

Individualism on — arenemisvõimalus.

Inimesel on vaid üks siht — enese arendamine...

Õieti käsitlet individualism pole mingi madalmeelne ilmavaade, sest kes asetab ennast kõige keskkohaks, see nõuab ka, et ta ise oleks kõigist teistest tugevam ja parem...

Tõeliselt uhke ei uhkusta kunagi oma saavutustega, sest ta enese meelest pole parimadki neist temale küllalt hääd...

Kes on lakkand tundmast vastolusid ja kiusatusi, see on lakkand elamast...

Ei see pole vahva, kel pole nõrkusi, vaid see, kes nad võidab...

Pole tähtsaim, et inimesed võidaksid, vaid et nad võitleksid...

Suurim inimeses pole mitte ta saavutused, vaid et ta võimas on edespidiigi saama uusi ja suuremaid saavutusi.

Õnn pole saavutamises, vaid pürgimises.

Hingelise suursugususe õige mõõdupuu on see viis, millega suhtume endi vastastelle ja vihameestele...

Viha on nõrkuse ja hirmu märk: kes tunneb enese üleolekut, võib vaid häätahtluse kaastundega suhtuda oma vastastelle...

Kes on sallimatu, on ka eksituses...

Vaid see, kes oskab austada ka teistegi arvamist, on tajund individuaalse kõrguse ja õigluse väärtuse...

Ei tee inimest õndsaks ta tõekspide, vaid see, et ta teeb oma parema äratundmise järele...

Ei ole tähtsaim, et igauks toimiks matemaatiliselt õieti, vaid et igauks täidaks altruistlisemalt oma õiglustunde nõudeid...

Ei ole see veel hüve, mis teeb vaid ennast hääks, vaid alles see, mis aitab teisigi suursugustada...

Ei ole see inimeste suurim häättega, kes annab neile almust või teeb neile teeneid, vaid see, kes neid julgustab nende paremais püüdeis...

„Nuori Voima'st“ tõlk. A. Juhanson.

RE—ISE.

Suggestioon maalikunstis.

Enam-vähem andekalt natuuri edasi andmine ega ka natuuri maalimine mõne meistri retsepti järele ei tee veel maali kunsttöök. Ei aita kunstnike teooriad ega harutused, ei

aita „ühingud“ ega „parteid“, sest midagi ei mõju kunstis halvemini, kui kollektiiv ning kordumine. Selleks et midagi luua, on kõige päält vaja välise ilma mitmekülgseid objekte iseseisvalt näha, nende hinge karakteri ja meeoleolu tunda, enese ettekujutust nendest arendada, seda oma väljendustahtele alla painu-

tada ning intensiivselt mõjuv väljendus anda. Pääle selle on kunstis, nagu H. Bergson tõendab, ehk küll palju peenemas, valitumas, vaimukamas vormis, veel samad võtted mis hüпноосiski. Ja kunstnik, kes tagajärjerikkalt praegusel ajajärgul inimesi oma tahte alla tahab painutada, et neid teab äratundmiselle viia, peab suggestiooni mõju täiesti tundma. Kaugelt vajalisem aga kui kõik eeltingimised ja muud omadused on sisemine sund, intuitsioon, kontsentratsioon ning usk endasse — mida teisi tundma tahetakse panna, seda peab kõige päält ise enne tundma. Mida korda tahetakse saata, seda peab enne kõige selgemas väljendusviisis, kõige paremas väljendusvormis endas selgeks ja kindlaks tegema. Niisama kui halvasti defineerit, poole südamega formuleerit

suggestioonil pole mingit väärtust, nii pole ka kunsttööl mõju, kui ta on teht puhttehniliste abinõudega, materjaalsete või muude kõrvalhuvidega, ilma midagi tundmata, veel vähem äratundmata. Ta ei suuda kedagi uskuma panna, kõigutab ennem usku kogu asjasse, ning ei saavuta eal soovit sihti.

Sellest siis ükskõiksus mõnd tööd vaadeldes, muige, ehk jällegi nauding, mille kohta kui Matisse tööde kohta öelda võiks: „See on kui mugav tugitool, kuhu vaodes melankoolia, igapäise töö väsimus ning elutüdimus kaovad.“

Ei suudaks kunsttöö aga eal kõita tähelepanu, poleks temas mitte seda õiget rütmi, mis suigutab vaatleja enesetunde, tõmbab kaasa ta hinge nii, et see kui läbi une mõtleb, tunneb ja näeb kui kunstnik ise. — Sellep

siis on kunstniku ülesanne ikka ja alati uusi vorme leida, mis tal väljenda aitaks seda, mida ta inspiratsiooni silmapilgul tunneb.

Saab kunsttöö värskest ja ebaharilikust vaatleja enesetunde võlut, siis on küllalt kõige kaudsemast märgist, kõige värskest nüansist, et viia teda teat emotsiooni, panna üleelama seda, mida üleanda võimata.

Vallates nii maitseja hinge, püüab kunst ennem istuta tundeid, kui et neid ainult esile kutsu. Õigemini ta suggereerib neid, ning jätab meelsamini looduselle järeloomamise, niipea kui leiab palju mõjuvamaid abinõud.

Seepärast siis on igal algupärasel kunstnikul oma tehnika, omad reeglid, oma stiil ning oma esteetika. Ilutunne pole siis mitte mõni isesugune tunne, ega ka mõiste, vaid üleelamine, sest iga tunne omab esteetilise ilme, kui ta on suggereerit, mitte aga mehaaniliselt esile kutsut.

M. Raynal ütleb, et ilus on meile see, mida me sügavalt, mitte pääliskaudselt armastame. Mida rikkam ettekujutusist ja emotsioonest see tunne, seda enam sügavust ning kalduvust sisaldab kujutus.

Samuti kui hüпноосis, on ka esteetilise tunde arenemises mitmesugused astmed. Ent kunsttöö väärtust ei hinnata ommeti jõuga, millega suggereerit tunne nautijaid valdab, küll aga tunde enese rikkusega.

Et kunsttööd vahendita tunda, selleks peab enne õppima ilma vahendita nägema, peab kõigepäält jätma igasugu hartused, võrdlused, mõtte ning välisilma objektiga sarnasuse otsimised. Pole ju mõtlemine mingi ilmavaade ega elutunne. Ja mida mõeldakse näit. taevamere või metsa vaatlemisel? Kuid on siis nägemised seda vähem ilusad, vähem mõjuvamad?

Ent inimkonna meeled on nürid, ta vastu-

võtlikuse on hävitand kitsas spetsialisatsioon ning väline kultuur. P. Wertheim ütleb: „Inimene kes küll kogu Euroopa meistertöid tunneb, kuid kel ühtgi tunnet selle millegi vastu pole, mis neid meistertööks teeb, saab ikka ja alati nõutult ning juhmilt iga uue selle „millegi“ ees seisma.“

Et kunsttööd maitsta, ehk teda arvustada, ei peaks mitte vaatlema läbi priismide, ega ka igasugu „ismide“ vaid ainult töö looja ilma-vaate seisukohalt. Kunstniku võib siis võrrelda ainult ta endaga. Ära tähendada tuleks siis kõigepeält iseäraldused, sest iga kunstniku tõsine olemasolu põhjeneb omadusil, millega ta teistest erineb.

RABINDRANATH TAGORE.

Poemid armastusest ja elust¹⁾.

I.

Hommikul heitsin ma võrgud merre.

Ma pyydsin pimedast sygavikust imeliku välimuse ja haruldase iluga asju — mõned käisid nagu naeratus, mõned hiilgasid nagu pisarad ja mõned punatusid, nagu pruudi põsed.

Kui päikese loodanguga ma koju läksin, mu armsam istus aias, murdes hajameelselt lille lehti.

Ma kahtlin silmapilgu, ja siis asetin ta jalgade ette kõik mis ma olin pyydnud ning vaikisin.

Ta vaatas neid ja sõnas „Millised imelikud asjad need?“

Ma ei tea milleks on neid tarvis!“

Ma peitsin oma silmad häbis ja mõtlin „Ma ei ole mitte vaeva näind nende eest, ma ei myy neid turul; nad ei ole kohased anded naisele.“

Ja kogu õõ pildusin tänavalle neid, üks järel teisele.

Hommikul rändajad tulid; nad korjasid neid ja viisid kaugeile maile.

II.

Yhel hommikul tuli lille aias pime tytarlaps, et annetada mulle lille-kimbu, mähit lotose lehega.

1) Tõlkija kirjaviis. Toim.

See pani mu pea ymberkäima ja pisarad veerid silmi.

Ma suudlin teda ja ytlin „Teie olete pime, samuti nagu need lilled.“

Teie ise ei tea, kui ilus teie kingitus on.“

III.

Oli mai. Lämmastav keskpäev näis lõputult pikk. Kuumuses kuiv maapind haigutas janus.

Mil ma kuulin jõe kaldalt kutsuva hääle, „Tule mu kallis!“

Lõin kinni oma raamatu ja avasin akna väljavaateks.

Ma nägin mudakirju karvaga suure härja jõe lähedal seisma, lahkete kannatlikkude silmadega; ja nooremehe põlvist saadik vees, kutsudes teda ujuma.

Ma naeratin lõbustetult ja tundsin magususe puutumist oma sydames.

IV.

O naine, sa ei ole täiesti Jumala kätetöö, ent ka meeste; need on ikka sind kaunistand oma sydamete iluga.

Poeedid on palmind sulle kuldsed mälestus-kanga niidid; kunstnikud on annud sulle surematu vormi.

Meri annab oma pärlid, kaevandused oma kulla, suine aed oma lilled, et vaibastada sind, et katta sind, et kyllastada sind.

Meeste sydamete soovid on kylvand selle au yle su nooruse.

Sa oled üks osa naine ja teine osa unistus.

V.

Ah, miks ehitavad nad mu maja tee ääre, mis viib ärilinna?

Nad piiravad oma koormatega mu kasu-puud.

Nad tulevad ja lähevad, rännates vabalt. Ma istun ja valvan neid; mu aeg möödub. Pöörduda neist ma ei suuda. Ent nii mööduvad mu päevad.

Õösi ja päeval on kuulda nende kõndimist mu ukse all.

Asjatult karjun, „Ma ei tunne teid.“

Mõned on neist tunt mu sõrmedelle, mõ-

ned mu ninasõõrmetelle, veri mu soontes näib neid tundma, ja mõned on tunt mu unistustele.

Pöörduda neist ma ei suuda. Ma kutsun neid ja sõnan „Tulge mu maija mil soovite. Jah, tulge.“

Hommikul helisevad kellad templites.

Nad tulevad pakkidega käe otsas.

Nende jalad on roospinased. Hiline linna valgus on nende näol.

Pöörduda neist ma ei suuda. Ma kutsun neid ja ütlen „Tulge mu aeda lilli korjama. Tulge ligemalle.“

Keskpäeva kella hääled losside väravatel.

Ma ei tea, miks katkestavad oma töö nad ja hulguvad mu maja ligiduses.

Lilled nende juustes on kahvatud ja närt-sind; vaikind on helid nende flöötides.

Pöörduda neist ma ei suuda. Ma kutsun neid sõnades „Vilu on vari mu puude all.“

Tulge vennad.“

Öösel siristab kilk metsas.

Kes on kes tuleb aeglaselt mu ukse juure ja koputab ettevaatlikult?

Näen umbkaudu ta nägu, hääletult seisab ta; taeva vaikus on ymbruses.

Pöörduda oma yksinduse vaimust ma ei suuda, läbi pimeduse vaatan ta näkku ja nii mööduvad unistuse tunnid.

VI.

„Ah, poeet, ligineb õhtu; teie juuksed on muutund halliks. Kas teie kuulete omas yksinduses tuleviku ennustust?“

„On õhtu“, sõnab poeet „ja ma valvan, sest keegi võib mind kutsuda, ehk küll aeg hiline.“

„Ma ootan, mil kohtavad noored põgusad hinged ja kahe paari silmade iharus igatseb muusika järele, et väärata vaikust, rääkides sellest.“

„Kes on sääl, et kududa nende kirglikke laule, kui ma istuksin elu kaldal, jälgides surma lõpmatust?“

„Kadus hiline ehatäht.“

„Pikka hääbus leegi kuumus jõe vaikus.“

„Šakalite massiline kisa yksiku maja hoo-vis, kuu läbipõlend valguses.“

„Kui keegi rändai, jättes kodu, et valvata öösel ja kaet pääga kuulata pimeduse sosinat,

kes on sääl, et sosistada ta kõrvu elu saladusi, kui ma, oma ukse suludes, pyyaks vabastuda surelikkuse köidikust.“

„Milline väikus, et mu juuksed on hallid!“

„Ma olen igal ajal sama noor ehk sama vana, kui noorim ja vaneim sellest kylast.“

„Mõnel on lihtne ja magus naer ja mõnel kaval silmade pilgutus.“

„Mõnel on pisarad, mis veerevad päikese valgel, ja teise pisarad on peidet ämarusse.“

„Kõigil on neil tarvidus minu järele ja mul pole aega mõelda tulevase yle.“

„Ma olen kõigiga yhevanune, mis põhjus siis kui mu juuksed on hallid?“

Ingliskeelest G. Sa.

Dr. J. VILMS.

Spordi kaitseks.

Kui keegi tahab seisukohta võtta spordi kohta, peab talle selge olema spordi siht ja ülesanne selle sõna laiemas mõttes.

Spordi ülesanded tegelikus elus on isiklised ja ühiskondlised.

Isiklised jagunevad tegelikult kahte ossa: 1) sport spordi pärast ja 2) sport isiku, kui terviku pärast.

Sport spordi pärast on teiste sõnadega kirgline rekordsport, kus teised spordiisiku arendamise ülesanded on tagaplaanil. Sarnast gladiaatorlikku võistlussporti edendab praegune „Spordileht“ oma veergudel valitseva meeoleolu mõttes.

Sport isiku kui terviku pärast püüab kõiki spordi hädusi kasutada kehalise tervise ning mitmekülgse kasvatuselise, kui ka vaimlise arendamise, nagu tahtevõimu, tähelepanu, aususe, jne. poolest. Võistlus ja rekord on siin omakord tagaplaanil. Sarnase isiklise kasvatuselise, sõna laiemas mõttes, spordi vastu ei saaks ka kunstnikel midagi olla. Sest mitte ükski isik kui sarnane ei viida sarnase kehaliselt ja vaimliselt ideaalse spordi läbi täiuselle, kasvatuselise mõttes (milleks sport, tähendab, ülihääd abinõu), vaid ka kogu rahvas võidab seeläbi energilisi, tahtevõimsaid ja ausaid kodanikke, ning kunstnikud omale ideaalseid, arenend, ilusaid modelle!

Intelligent isiklik isiku arendamiseks määrat sport on sellega tähtis kultuurelu tagatis!

Ühiskondlised spordi ülesanded jagunevad: 1) tervishoidlisiks ja 2) kasvatuslisiks.

Tervishoidlised spordi seltskondlised ülesanded selguvad meile iseäranis, kui meelde tuletame oma ühe miljoni suurust rahvast kesk teisi hüglasi! Et kehalist tööd võimata kogu rahvale soovitada — mis oleks siis pääle spordi abinõuks, mis meid aitaks kõige otsemal teel olla kehaliselt terve, aitaks meid hoiduda kehaliselt väljasuremast ja kõdunemast? Siin on asi vastuvaidlemata selge ning sport saab jällegi üheks kogu meie olemasolu tagatistest!

Kasvatustlised spordi seltskondlised ülesanded on aga puht-kultuurilise tähendusega. Sest kehaliselt töötava maapoisi, või linnatöölise arendab Rootsi gümnaastika, teised võimlemissüsteemid, ühe sõnaga sport, kehaliselt painduvaks ja arenend kultuurinimeseks. Vaimliselt, iseäranis rühmspordi puhul (mängud), arendatakse aga distsipliini, ausust, tahtevõimu, seltsimehelikkust, jne.

Ideaalselt juhitud rühmsport oleks sellega tõsiseks ühiskondlikeks spordiülesannete väljendajaks ja suureks kultuuriliseks teguriks laiemate hulkade seisukohast oma odavuse ja kättesaadavuse pärast.

Seega oleks spordi mõiste kui tervik, vaatamata oma puudustele (ja millel pole puudusi?) kahtlemata üks vaimlise kultuuri aluspõhja edendav tegur, rääkimata veel tema suurest tervishoidlisest tähtsusest.

Walter Rathenau.

Läind suvel surmas Saksa reaktionäärude alatu käsi ühe kaasaja suurema mõtleja ja andeka poliitikamehe — Saksa välisministri Walter Rathenau. Rathenau polnud surnud südamega, skematiseerit mõistusega kantseleiminister, nagu neid leidub tänapäev tosinate káupa igas rügis, vaid sügavalt mõtleja aatemees. Meil, noortel, on põhjust teda mälestada, kui noorsoo ideelist juhti. Noortsugu ta armastas, temale pühendas oma

parema raamatu („Zur Mechanik des Geistes“), tema hingehaavade tasandamiseks kirjutas brošüüri „An Deutschlands Jugend“.

Olles andekas filosoof, ärimees, diplomaat (Rapallo!), kõigepäält aga inimene on ta looming nii suur, et seda siinkohal võimatu kokku võtta; tuleb leppida ainult üksikute iseloomulikimate tsitaatidega tähtsamaist ta teoseist („Zur Mechanik des Geistes“, „Reflexionen“, „Von kommenden Dingen“, „Zur Kritik der Zeit“, „Die neue Wirtschaft“ jne.).

* * *

Meie aja sotsiaalse mõtte sügavaim eksitus on selles, et ta arvab võivat teaduselt nõuda tahteimpulsse ja eluüdeale. Mis meie usume, mis meie loodame, milleks elame ja milleks ohverdume, seda ei ütle meile kunagi mõistus; aimus ja tundmus, nägemus ja intuitsioon juhivad meid nende jõudude riiki, mis määravad meie olemasolu mõtte.

* * *

Kui inimesed ainult ühe kümnendiku sellest, mis nad inimeste ja materia pääle on harjund kulutama, selleks kasutaksid, et endi sisemusse tungida, siis oleksid nad võimsad, õnnelikud, targad ja rikkad. Aga nad peavad paremaks mõne tunni vees sukeldada, kui kord iseendi sügavusse laskuda. Sisemuses peitub kõik jõud.

* * *

Asjalik pilk, imestus, usaldus, häatahtlus, fantaasia, iseteadvus, lihtsus, tundelõbu, transsendentsus — need omadused iseloomustavad hinge suursugusust ja on isekeskis ühemõistelised (identsed).

Uudishimu, arvustamistung, dialektika, skeptitsism, kahjurõõm, tung hiilgada, keelepeks, väline peensus, estetism — need on orjameele tunnused ja isekeskis samuti ühemõistelised (identsed).

* * *

Kes kaebab, et tal liiga palju tööd on, näitab seega, et ta organiseerida ei oska. See, kel aga liiga vähe tööd, tõendab, et ta üleliigne on.

* * *

Tõde on sisemine harmoonia.

* * *

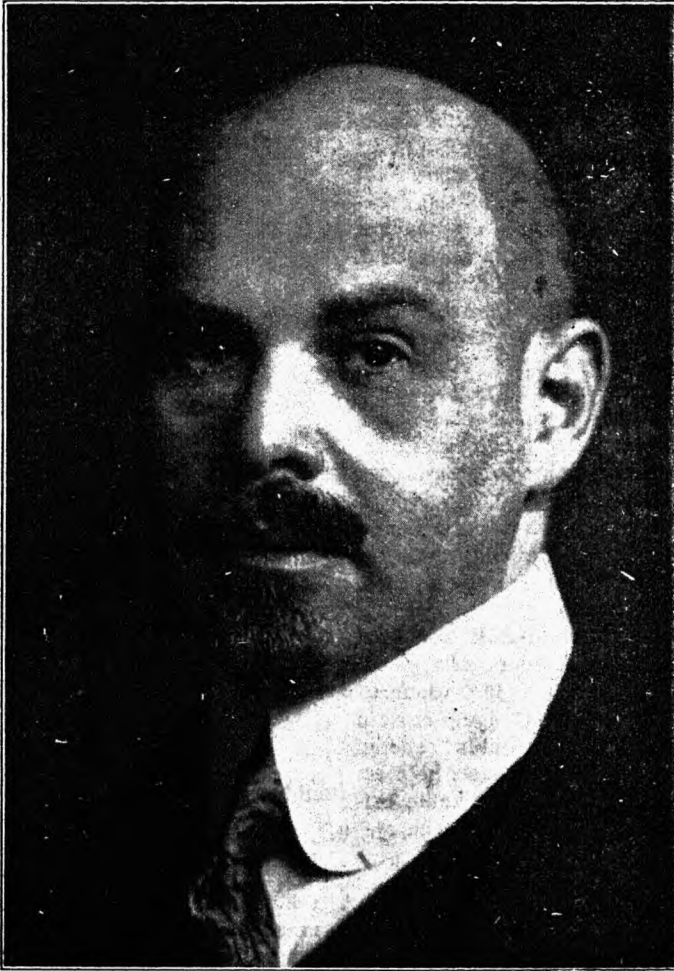
Sotsialismi idee ei vii meid kõrgemale. Tema sügavaim usk on revolutsioon, tema kõveim

võim — ühine viha ja tema viimane soov —
maapäälne hüüolek.

Sotsialistiline liikumine kannab eneses oma
isa needust, isa, kes ei olnud mitte prohvet, vaid
teadusmees, kes ei uskud inimese südamesse,
millest alguse saab kõik maailma-ajalooline, vaid
teadusse. See vägev ja õnnetu mees (Karl Marx)

läks omas eksituses niikaugale, et ta arvas, nagu
suudaks teadus määrata väärtusi ja üles seada
põhimõtteid, ta ei pidand millekski metafüüsilise
ilmavaate, vaimustuse ja igavese õigluse tegureid.

Selle tõttu ei ole sotsialismil kunagi üles-
ehitavat mõju olnud, isegi siis, kui ta oma vasta-
ses loovat jõudu on äratand, ei ole see aru saand

Walter Rathenau.

tema püüdeist ja on nad hülgand. Ta ei ole
kunagi suutnud näidata mõnda hiilgavat ees-
märki, tema kirglikud kõned on jäänd süüdis-
tusteks, tema tegevus on olnud kihutustöös ja
poliitisegevuses. Ilmavaate kohale on ta sead-
nud omandusküsimuse ja see igäv kapitaali-
probleem pidi lahendatama majanduse ja riigi-
poliitika abinõudega. Siin ja sääl on olnud

mõni rahutu mõtleja ning pidand otsima ja näi-
tama väljapääsu eetilisse, puht-inimlisse ja abso-
luutsesse, kuid neist ekstraktidest ei ole kunagi
lugu peet, kui liikumise päiksentrumbitest, vaid
on sallit esteetilise hädaseisukorra hämara kõrval-
valgusena; näitelava keskel on jumalata materia-
lism ja tema jõuks pole mitte armastus, vaid
õelus, ta ei kuulutand mitte armastust, vaid kasu.

Toimetusele tulnud kiri.

Mõnel pool on „ärevust“ tekitand minu seisukoht Koolin. Keskl. VII. asem. kogu koosolekul, Tartus, Tallinna rahvaülikooli kuulajate kogu Koolinoorsoo Keskliitu võtmise asjus. Mõned lehed („Päevaleht“, „Tulevik“ ja „Tööline“) on valgustand asja nii, nagu oleksin mina ettepaneku teinud Tallinna õhtukoolide õppurühinguid üldse mitte Koolin. Keskl. vastu võtta, sest sääl õppivad „töölised, poesellid ja tänavapühkijad,“ kellega ma kaasa töötada ei tahtvat.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks palun „Uud.“ ruumi järgmiseks seletuseks:

1. Kirjeldetaval koosolekul üldse ei harutet kõigi Tallina õhtukoolide õppurühingute Keskliitu võtmist, vaid kõne all olid ainult „kolledži ja rahvaülikooli kuulajate kogu.“ Loomulikult polnud mul siis ka põhjust rääkida kõigist õhtukoolidest, veel vähem nende kohta ettepanekut teha ja mäletan kindlasti, et ma seda ka ei teind.

2. Rääkisin küll „Tallinna kolledži ja rahvaülikooli kuulajate kogu“ Keskl. võtmise vastu, kuid ühinesin hiljem is. Kadak'i ettepanekuga, kolledži kuulajate kogu, kui ta lahku lööb rahvaülikooli omast, Keskliitu vastu võtta, milline ettepanek ka rõhuva enamusega vastu võeti (14:1).

3. Rahvaülikooli kuulajate kogu vastuvõtmise vastu ei rääkind ma mitte seepärast, et sääl „töölised, poesellid ja tänavapühkijad“ õpivad, vaid et rahvaülikoolid oma kava ja kuulajate koosseisu ning nende huvide poolest märksa lahku lähevad Koolin. Keskliidu sennisest koosseisust ja nende vastuvõtmine juba põhikirjagi § 5 vastu käiks. Mõne rahvaülikooli kuulajate kogu vastuvõtmine looks pretseedeni ka püüa-päevakoolide, majapidamiskoolide jne. vastuvõtmiseks, mis ometi absurdne oleks, olugi et mõni „tuntud sportlane, õpetaja ja kirjanik“ sedagi pooldas. Ülevalnimetef kurikuulsast kolmest sõnast tarvitasin sel koosolekul ainult kahte esimest ja neidki üsna teises mõttes, kui see ajakirjanduses edasi anti.

Kuna h-ra E. Jürisson „Päevalehes“ ilmund eksiteated minu õienduse puhul enese kaitse alla võttis, tegin talle ettepaneku asja lahendamise vahekohtu kätte anda Kutse mittevastuvõtmisega keeldus aga h-ra Jürisson sellest, mispärast sunnit olin avalikult teatama, et sellest h-ra Jürissoni isiku kohta vastavad järeldused teen.

Austusega

A. Juhanson.

Kitked-katked.

Neegripoiste vägiteod.

„Uudismaas“ № 4 ilmus A. Juhansonil) poolt kokkuvõte P. Rogal'i kirjutusest „Gedanken eines Pädagogen über d. Krieg“ päälkirja all „Lõhkuvaist ja üleschitavaist tungest“. Imelikul kombel

leidub sama kokkuvõte ainult vähe lühendatult ja muudet sõnade järjestusega ning rohkete keeleliste vassingutega „Esmaspäevas“ № 9 ilma, et autoril (A. J.) sellest aimugi oleks. On päevaselge, et siin tegemist on neegripoiste järjekordse „kunstteosega“ ja mitte kahe paralleelselt tekkind kirjutusega, sest on ometi võimatu uskuda, et kahel üksteisele täiesti võõral autoril võimalik oleks pikemat kirjutust ühiste sõnadega kokku võtta ja temale koguni ühist päälkirjagi leida.

Noorsooliikumise suuropäevad Tartus 3.—6. apr. s. a.

Balti Noorsoo Liidu valitsuse III istang peetakse B. N. L. Sekretariaadi otsusel 3. ja 4. apr. s. a. Tartus.

Päevakorras on:

1. Avamine ja juhata. valimine.
2. Edustajate aruanded oma organisatsioonide tööst ja nende seisukohast B. N. L. suhtes.
3. B. N. L. koosseisu kindlaksmääramine (uute liigete vastuvõtmine).
4. Põhikirja läbiharutamine ja vastuvõtmine.
5. Vahekord Rahvusvahelise Noorsoo Liiduga ja III internatsionaalne noorsoo kongress.
6. Ühiste noorsoo suvipidustuste küsimus üldse ja eriti 1923. a suvel.
7. Vastastikused külaskäigud üldse ja eriti 1923. a.
8. Ühise ajakirja ja albumi küsimus.
9. Muud tegevusalad.
10. Sekretariaadi asukoha kindlaksmääramine ja valimised.
11. Eelarve 1923. aastaks.
12. Kohtadel algatet küsimused.

Koosolek peetakse Tartus, Eesti Karskusliidu majas, Jakobi t. 8.

Kutsed osavõtmiseks on saadet Soome, Eesti, Läti ja Leedu noorsoo organisatsioonidele, kokku 12-nele. Igal organisatsioonil on ette näht 1 hää, kuna edustajate arv piiramata. Naabermaade org-idega isikliste läbirääkimiste järele otsustades võib oodata rohkem osavõttu.

E. Koolin. Keskliidu V kongress

peetakse 4 ja 5. apr. s. a. Tartus. Päevakorras on:

1. Avamine.
2. Juhataja valimine.
3. Mandatkommissjoni valimine.
4. Aruanded:
 - a) Sekretariaadilt;
 - b) „Uudismaa“ toimetuselt.
 - c) Revisjoni toimk.
 - d) Balti Noorsoo Liidu Eesti edustuselt.
5. Valimised.
6. Referaadid:

A. Millisena tahaksime meie näha noorsoo vaimlist palet:

1. Saksa noorsooliikumise põhimõtted. Ferd. Goebel, Berliinist.
2. Noored ja vanad. Stud. hist. A. Juhanson.
3. Noorsugu ja poliitika. V. Kaaver.
4. Noorsugu ja religioonid. Stud. phil. A. Koort
5. Noorsugu ja elureform. Cand phil. V. Ernits.
6. Noorsugu, kehakultuur, tervishoid. Dr. J. Vilms.
7. Noorsugu ja rahvuslus. Stud. hist. H. Mora.
8. Noorsoo osa kirjakeele arendamises. Mag. phil. O. Loooris.

B. Millisena kujutleksime noorsooliikumise avaldusvorme.

1. Noorsooliikumist kandvate organisatsioonide üldlaad. N. Käbin.
2. Koolinoorsoo ringide ja ühingute suhe noorsooliikumisele. R. Saving.
3. Skoutuse suhe noorsooliikumisele.
4. Rahvanoorsoo suhe noorsooliikumisele. J. Järv.
7. Kohtadel algatet küsimused.
8. Läbirääkimised.

See on esimene koolinoorsoo kongress, kus päevakord nii kindla põhimõtte järele kokku seat. Tahetakse läbi sõeluda kõik noorsoo tähtsamad huvialad, et selgitada noorsoo vaateid ja seisukohti neis küsimusis. Välja on jäänud referaatide hulgast esteetika ja eetika probleemid, kuna neist läind aastal Viljandis juba asjalikumalt kõneldi. Ühtlasi on eelolev kongress tähelepanuäratav selle poolest, et referentidena esineb esimest korda nii suur hulk meie noorsooliikumise vanemaid sõpru (V. Ernits, Dr. J. Vilms, A. Koort, H. Mora, O. Loooris j. t.) ning loodetavasti isegi üks vanemaist vaba-saksa noorsooliikumise juhtidest Ferd. Goebel, kelle nimi üle Saksamaa tunt.

Jääks soovida ainult rohkete osavõttu ja läbirääkimistel külma verd ning asjalikkust.

Kongressi tegelik korraldus on Tartu Koolin. Liidu käes, kelle aadress: Tartu. Gildi t. 8.

II noorsoo karskuskongress

peetakse I noorsoo karskuskongressil valit komisjoni otsusel Tartus, 6. apr. s. a. järgmise päevakorraga:

1. Avamine.
2. Juhatuse ja mandaatkomisjoni valimine.
3. Kongressi kodukorra vastuvõtmine.
4. I noorsoo karskuskongr. valit. kom. aruanne.
5. Referaat: „Noorsoo karskuühingud ja nende tegevuskavad. V. Ernits.
6. Noorsoo karskusorganisatsioonide kesk-korralduse loomine.
 - a) põhimõtteline seisukoht;

b) põhikiri või kodukord;

c) valimised.

7. Ajakirja küsimus.
8. Kohtadel algatet küsimused.
9. Läbirääkimised.

Kongressi kiire kokkukutsumine oli tingit sellest, et noorsoo karskusorg. keskkoha küsimus esimesel kongressil lahtiseks jäi, kuna tarvidus ta järele tuntav.

Loodetavasti võtavad noorsoo karskuskongr. sõitjad ka V koolin. keskl. kongr. osa.

Tegelikud eeltööd on Karskusliit enda päale võtnud.

Kroonika.

Et täielikumat ja piltlikumat ülevaadet anda meie noorsoo tegevusest, otsustas toimetus järgmise numbriga alates kroonika osa nii ümberkorraldada, et sääli kõik tähtsamad sündmused noorsoo isetegevuses kuupäevade järele ära märgitakse. Et ülevaade täielik oleks, palume kõiki õpilasuühinguid, nende osakondi j. m. s. hoolitseda selle eest, et mõni nende liigestet järjekindlalt teateid saadaks oma organisatsiooni 1) üldkoosolekuist, 2) osakonna koosolekuist, 3) ajakirja üksikute numbrite ilmumisest ja muist tähelepanemisväärseist sündmusist. Koosolekute sõnumeil olgu ära tähendet koosoleku aeg, ruum, päevakord ja osavõtjate arv. Ka kõik teised sõnumid palume kuupäevaga varustada.

Kuna „Uud.“ number harilikult kuu keskpaiku ilmub, oleks soovitav, et teated iga kuu kohta järgmise kuu 5-ndaks kuupäevaks toime-tusele ära saadetak. Tähtsamatest sündmustest on soovitav № 6 jaoks ülevaade käesoleva aasta algusest pääle.

Toimetus.

Eesti skoutide II kongress

peetakse Tallinnas 25. ja 26. märtsil s. a.

Päevakorras on:

1. Avamine ja juhat. valimine.
2. Tervitused.
3. Päevakorra lõpulik kindlaksmääramine.
4. Eesti skoutide kongressi kodukord.
5. Mandaatkomisjoni vaiimine.
6. Aruanded:
 - a) Eesti Sk. Maleva Päästaabilt.
 - b) Ajakirjalt „E. Skout“.
 - c) Kokkuvõet aruanne kohtadelt.
7. Referaadid:
 - a) Üldine seisukord, tuleviku kavatsused ja Akadeemiline Skoutide Selts. — J. Elken.
 - b) Skoutide kirjastus-ühisus. — R. Antik.
 - c) Missugune peab skout olema. — J. Jõgi.
 - d) Skoutide rühma töökava. — J. Elken.
 - e) Sk. laager. — V. Grimm.
 - f) Sk. rahvusvaheline kirjavahetus.
 - g) Rahvusküsimus sk. org.-ides. — Silber.

- h) Uldine E. koolinoorsoo liikumine ja skoudid.
- i) Skoudilised pidustused. — J. Kõks.
- k) Hundipoeglus. — E. Jõgi.
- l) Skoudi vorm ning märgid j. t. — A. Kasak.
- 8. Sk. omavaheline ühendus ja läbikäimine.
- 9. Kongressil tekkinud küsimused ja läbi-
rääkimised.

II noor-seppade kongress

astub n-s. org. sekretariaadi kutsel 5 apr. s. a. Viljandis kokku. Päevakorras: Avamine, juhatus ja mandaatkomisjoni valimine, liidu loomise küsimus, häälekandja küsimus, vormiriide küsimus, suvine laager ja partiolaste vastuvõtmine, valimised, kongressil ülesvõet küsimused ja mitmesugused läbirääkimised.

Huvitav on kuidas motiveeritakse kongressi kohaks Viljandi valimist. „Sakalas“ nr. 23 kirjutab selle kohta keegi Sn. nähtavasti asjale ligidalseisja: „Kongressi koha valiku juures tuldi arvamisele, et on soovitat seda Viljandis ärapidada, sest viimase koolinoorsoo kongressi tagajärjed, mis mõningaid laineid löid, heitsid kodumaa ilusama nurga noorte peale ärateenimata tumeda varju... II noor-seppade kongress peab saama lepitavaks ja ühendavaks lülaks Viljandi noorte ja seltskonna vahel...“ Igatahes väga skoudilik põhimõte: „Üks tallekene lepitab etc.“ ja kui noor-sepad juba midagi „lepitama“ hakkavad, siis on see juba kindlasti „lepitet“, nagu eesti ja juudi keelgi aegkiri „Noor-sepa“ veergudel!

I noorsoo kongress,

mis jõuluvaheajal pidamata jäi, astub Ü. E. N. Ü. kutsel Tallinnas 7. ja 8. apr. s. a. kokku.

Nii siis algab seeaastane noorsookongresside hooaeg 25. märtsist skoutide kongressiga ja lõpeb 8. aprillil rahvanoorsoo omaga.

On äärmiselt huvitav jälgida selle tagajärge.

VI üleriikline õpetajate kongress

peetakse käesoleva aasta suvel, umbes augusti kuu esimesel poolel. Tähtsamana harutusainena on võet kongressi kavasse kõlblise kasvatus küsimus (usuõpetus pedagoogilisest seisukohast, kõlbline kasvatus koolis, noorsooliikumine, karskus-õpetus jne.). Noorsooliikumise üle on refereerima palut muu seas ka „Uud.“ tegevtoimetaja A. Juhanson.

Tõrva reaalgümnaasiumi

juure asutati käesoleva aasta jaanuari kuul kirjandus-teadusline ring, millel on praegu üle 100

liikme. Varemalt oli juba olemas muusika, taide ja spordi ringid. Aegkirju ilmus mainit kooli õppureilt moodund aastal koguni neli, ent nüüd on neist eluvõimuliseks järelejäänd vaid „Quos ego.“

Kirjandus-teaduslisest ringist võiks õppureile eneseharimise suhtes kõige rohkem kasu tulla, ent puuduvad energilised juhid, ning seepärast pole ta senni suutnud suurt ära teha: on üldse vaid mõne loengu korraldamisega hakkama saand. Teised ülalmainit ringid töötavad rahuldavalt.

Ramle.

Tapa ühisrealgüm. õpilasuüingu

tegevus jätkub intensiivselt.

Muusika osakond on päale laulu- ja keelpillide koori kutsund ellu viiulite koori ja -kvarteti. Lähemal ajal hakkab töötama ka sinfoonia orkester Isegi õpilaste puhkpillide koorile loodetakse koolijuhatus abiga alus panna, kui mitte käesoleval poolaastal siis igatahes sügisel.

Karskusosakond korraldas jaanuaris s. a. käsikäes Karskusliiduga karskuskursuse.

Kursuse esimesel päeval 14. jaan. kõnelesid Dr. J. Vilms ja hr. Aleks. Tamm. Dr. J. Vilms pidas kolm loengut aine üle: „Alkohol ja tema mõju inimese organismi päale.“ Hr. Tamm puudutas oma kahes loengus karskus- ja majandusküsimust, karskust ja moraali, ette tuues kujukaid näitusi. Loengute vaheajal mängisid noored spordiinstr. hr. G. Peksi juhatusel.

Kursuse teisel päeval 21. jaan. pidas esiteks prl. E. Pedriks karskustunni lastega ja siis kõneles hr. J. Rosental, puudutades järgmisi aineid: „karskustöö ülesanded ja üldvaade“, „karskusseltside töökavad“ ja „kaudne karskustöö.“

Kursuse kolmandal päeval kõneles enne lõunat hr. E. Kubjas ja p. l. prof. M. J. Eisen. E. Kubjas kõneles kõnekunstist, M. J. Eisen karskusliikumise aegloost. Kursus lõppes õpilasuüingu juhataja tänuavaldusega Karskusliidule ja kõnelejatele.

Õpilasuüingul oli läind aastal sissetulekuid 32 tuhat mrk. ja väljaminekuid 26 tuhat mrk.

Käesoleva aasta päale on üingu eelarve 52 tuhande marga päale tasakaalustet. Osakondade tööst oli juba teade „Uud.“ nr. 3, lhk. 47.

Narva kommertskoolis

tegutseb õppurühing 1919. a. saadik. Osakondade-st on asutet spordi, muusika, kirjandus-näite, esperanto, karskus ja käsitöö ringid. Ühingul on oma silmapaistev laulukoor ja keelpillide orkester.

Tegev toimetaja: Al. Juhanson. **Vastutav toimetaja:** cand. hist Peeter Treiberg.
Toimetuse kollegium: A. Anni, B. Ingel, Jul. Johannson, D. Karopun, E. Laid, L. Leeman, S. Perv, J. Rosental ja K. Zirkel.
Väljaandja: E. Koolinoorsoo Keskliit.
Toimetuse adress: Tartu. Postkast 79. Toimetaja kõnet. iga p. kl. 12—2 Jakobi t. 8, telef. 404.

Pärnu õppurühing „Taime“

kohta oli „Uud“ nr 4 tead-, et ta tegevus pääsjalikult „referaatides ja riidlemises“ seisab. Nagu hiljem selgub, on ehk liialdelt „riidlemist“ „Taime“ tegevusalaks pidada, vaid püüdnud olla sel aastal vilistlaskogu organiseringine ja referaatkoosolekud. Viimaste kõrval olla hakatud korraldama ka võimalikult tihti kirjandus-teaduslisi koosviibimisi, et luua seltsimehelikku meeleolu 9. veebr. referaatkoosolekul k'neles A. Juhanson „Tänapäeva noorsoo ülesannetest.“

Ü. E. N. Ü ja skoutlus.

Ü. E. N. Ühenduse esitava kogu koosolekul 29 dets. 1922. on muu seas ka skoutluse küsimus olnud kõne all.

On vastu võet otsus: „Skoutismi liikumises domineeriva militarismi suhtes asub Ü. E. N. Ü. esitav kogu ettavale seisukohale“ (4 h poolt). Teine ettepanek: „Ü. E. N. Ü mõistab hukka skoutluse liikumise, kui kultuuri hävitava ja noorsugu militariseeriva teguri“ on saanud poolt 3 häält. Nii siis võidakse sarnaseid otsusi teha ka Tallinnas, mitte ainult „Viljandis“!

Jaapani

kooliolude kohta leiame „Noor Töölises“ nr. 1-2 järgmised huvitavad kohad:

„1868. a. revolutsioonist päle pühendab Jaapani valitsev klass isearalist tähelpanu noorsoole... Pandi maksma üldine koolisundus, mille tagajärjel Jaapanis algharidus väga laialdaselt korraldatud on 1918 a. õppis algkoolides 4.262.000 poiss- ja 3.995.000 tütarlast. Teiste sõnadega — 98,58% kogu kooliealistest lastest käisid koolis. Pole siis ka imeks panna, et Jaapani noorsugu kirjaoskaja.“

Teine külg Jaapani noorsoo kasvatamises seisab selles, et noorsugu juhitakse noorte organisatsioonide loomisele. Mingisuguses noorsoo organisatsioonis liikmeks olemine on Jaapani noorele niisamuti kohuseks kui kooliskäimene. Jaapanis on 5¹ miljonit ümber 16-20-aastaseid noori, kes kõik organisatsioonidesse koondatud. Need organisatsioonid on riigipää ja siseministri otsekohese juhtimise ja kaitse all. Nende otsekoheseks ülesandeks on enesearendamise korraldamine ning ühiskondlikult kasulikkude tööde tegemine; küllades näit. — tuletõrje, kui puuduvad vastavad komandod.“

Tähelpanuks.

Allakirjutanule on mõned Saksa noorsooliikumise tegelased soovivad avaldand suvel Eestisse tulla. Kui mõni Eesti noortest mõnele neist lähemaks ajaks ulualust anda võiks, siis palun sellest võimalikult pea mulle teatada. Juhin tähelpanu sellele, kui hää võimaluse päle õppida omavahelehelises kõneluses Saksa keelt ning tutvuneda säälsete oludega, ning tuletan ühtlasi meele Saksa noorte vähenõudlikkust. Soovitan ainult tuntuid ja kõigiti intelligentseid isikuid.

Tartu. Postk. 79. A. Juhanson

Omis asjus.

Käesoleva numbriga läheb kaasa J. Tõnissoni brošüür „Alkoholivabast kultuurist“.

„Uudismaa“ № 6 ilmub V koolinoorsoo keskl. kongressiks aprilli algul.

№ 7 ilmub karskuspühaks 28 ja 29 apr. — karskusnumbrina.

№ 8 on kavatsus välja anda mai keskel „Noorte Pühiks“ suurendet kujul.

Toimetuse kolleegiumist on lahkunud E. Kadak, kelle asemelle koopteerit L. Leeman. Pääle selle on toimetuse kolleegiumi juure koopteerit veel D. Karopun ja S. Perv.

„Uudismaa“ toimetus.

Kirjavastused.

H. N-k. Tartu. Nurisete meie tagasihoidlikkuse üle keele küsimusis, mis väljendub Teie arvates № 4 ilmund „manifesti“ aluseks võtmises. „Uud.“ on sellel arvamisel, et esimesel kohal olgu ikkagi sisu ja siis alles keel. Keele äärmine modernsus (eriti kui see veel pahatihti vigane) ei tee veel ühtki katset kunstteoseks, ühtki vaimlõvõisi luuletuseks. Tihti püütakse just varjata endi saamatust kirjandus-alal keeleliste ekstreemidega. Ise tarvitab „Uudismaa“ enam-vähem vastuvõetavamaid uuendusi, mitte keelates üksikule autoreile ka erandeid, kui nende keel peaks täiesti erilisel vastama sisu ning olema järjekindel. Soovitame seda ka teistele.

Ex. Ilukirjanduslisi katseid tarvitame nende väärtuse ja ajakirja ruumi kohaselt. „Uudismaa“ pääülesannet näeksime küll enam noorsoo teoreetiliste ja ilmavaate probleemide käsitlemises, kuid eitamata selle juures ilukirjanduslise osa harivat mõju. Kui see viimasel ajal aga võrdlemisi väikeseks jäänd, siis igatahes mitte mingi põhimõtteliselt eitava seisukoha pärast, vaid sel lihtsal põhjusel, et toimetusele saadet tööd sel alal suuremalt jaolt tavalikku Kolgata teed paberkorvi on läänd, kuna toimetuse mõõdupuu endiste aastatega võrreldes märksa nõudlikumaks muutund. Vanemate kaastööd tarvitame, kui see meile kohane. Ilukirjandusliste tööde hindamisel on meile lahkesti abiks olnud h-ra Fr. Tuglas.

J. R-m. Siin. Eeltoodu on ka Teie ridade mitteilumuse põhjenduseks.

E. P-u. Tartu. Kirjavastuste osak. vastame pääsjalikult ainult neile, kes seda ise soovivad või kelle aadressi toimetuse ei tea või jälle isiklikuks vastamiseks asi liig tähtsusetu. Muidu harilikult katsume endi asjad isikutega otseteed lahendada. Käsitõimistust õpilasajakirje toimetajailt, kes isegi oma klassi kaasõppureile, võib olla koguni pinginaabrile, teisisi toimetuse otsusi teada anda ei saa, kui tingimata „kirjavastuste“ osakonnas, ei taha meie mitte eeskujut võtta. Oleme nõus vastama ka muis, üldiselt küsimusis, mitte ainult kaastöö asjus, kui ülesäät küsimuste vastamiseks meil tarvilised andmed olemas.

Mitmele küsijale. Kunni eelseisva kongressini on E. K. K. Sekretariaat veel Tallinnas, Kloostri t. 16. Asem. kogu otsus Sekretariaati Tartu üle tuua läheb kongressile kinnitamiseks.

R-k. T-1. Kuna Saksa noorsugu sama pahe all kannatab, mis meiega, nimelt kunstlikult ülespuhut stiil, suurte sõnade ent uduste mõistete maania j m s. siis on nende kirjutuste tõlkimine äärmiselt raske, eriti kui nad nii konseptiivsed ja juba originaaliski raskesti loetavad, nagu seda on „Rundbriefi“ artiklid. Sellepärast ei saaks meie Teile algatet mõtte teostamist soovitada. Samadel põhjustel jääb ka „Uus europlane“ avaldamata. Asjast eriti huvitatuile on ta päälegi originaalis kättesaadav. Kroonikat katsume võimalust mööda tarvitada. Kui Teil eriline huvi tõlkimiseks, siis võiksime Teile ehk tarbekorral midagi muud „Uudismaa“ kohast tõlkimiseks saata.

R. K-n. Viljandi. Oleksime Teile visandeid meeleldi tarvitand, kui meil mitte samadest isikuist korralikke kliideid käepärast poleks olnud. Karrikatuure tarvitame häämelega, kui nad käsitavad üldtunt aineid või isikuid

Toimetus.

Kasvatusteaduslik ajakiri

„Kasvatus“

ilmub Eesti Õpetajate Liidu väljaandel kord kuus

(peale kahe suvekuu) iga number kahe suure trükipoogna
(32 lhk.) suuruses.

„Kasvatuses“ ilmuvad kirjutused **kasvatus- ning hinge- teaduselisist** kui ka **koolikorralduselisist** küsimusist, teated kooli- elu tähtsamaist sündmusist, **kooliuuenduslikust liikumisest** kodu- ning välismaal, ülevaated koolitööst, koolikirjanduse toodete arvustused ja teated õpetajate organisatsioonide tegevusest.

Küsimusist, mida „Kasvatus“ eestuleval aastal käsitada kavatseb, selle juures pearõhku pannes praktilisele küljele, olgu näidetena nimetatud järgmised:

Kooliuuendus Saksamaal ja teistes kul-
tuurriikides.
Meie kooliuuendus.
Töökool ja selle teostamine meil.
Üksikute õppeainete käsitlemine meie koolis.
Meie kooli õppekavad.
Kooliraamatukogud. Õppevahendid.
Õppekäigud.
Füüsiline kasvatus. Kooli tervishoid.
Tahtejõu kasvatus.
Kõlblusõpetus ja kõlbline kasvatus koolis.
Õpilaste omavalitsus.
Karskuskasvatuseelised küsimused.
Üheskool (koedukatsioon).

Noorsooteaduse (Jugendkunde) pedagoogiline tähtsus.
Noorsooliikumine välismaal ja meil.
Katselise hinge- ja kasvatusteaduse alalt.
Nõrgaandelised lapsed koolis.
Defektsete koolid.
Nõuded lastekirjanduse kohta.
Üleminek algkoolist kesk- ja kutsekoolidesse.
Kooli lähendamine kodule. Vanemate koosolekud. Koolipidud ja -näitused.
Vanemate esitus koolis.
Koolieelne haridus. Kasvatusmajad, lastekodud, lasteaiad. Kodune lugemaõpetamine.

Organiseeritud õpetajaskonna häälekardjana loeb „Kasvatus“ oma ülesandeks meie kooli ja tema õpetajaskonna huvide kaitsmist, selgitades küsimusi kooli korraldamise ning juhtimise ja kutsehuvide alalt.

Meie ainukest kasvatusteaduslikku ajakirja peaks lugema iga haritud kodanik, kellele on tähtis meie rahva hariduseline edu, eriti aga iga õpetaja, kes tahab seista oma kutse kõrgusel.

„Kasvatuse“ kaastööliseks on meie silmapaistvamad haridustegelased, õpetajad, kooli- ning haridusnõunikud, kooliarstid j. m. Peale kodumaa kaastöölise on meil korda läinud „Kasvatuse“ kaastööliseks võita ka tähtsaid välismaa kasvatusteadlasi, nagu: Berliini keskõppeinstituudi osak. juhataja prof. Dr. W. Schoenichen, Leipzigi seminari õpetaja O. Scheibner, Berliini õpetaja P. Werth, Leipzigi õppenõunik G. Stiehler, Friedebergi seminari õpetaja Dr. W. Stuhlfaht j. t. Peale Saksamaa pedagoogide on kaastöö saamise sihis ühendusse astunud Inglise, Ameerika, Prantsuse, Rootsi ja rajariikide kooli- ja haridustegelastega.

„Kasvatuse“ tellimishind on: aastas 500 marka
poolaastas 250 „
üksiknumber 5) „

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid. Üksikud numbrid saadaval paremais raamatukaupluses.